

Daniel pl. Lapp

(1836 - 1910)

Ustanovitelj in prvi lastnik
velenskega premogovnika

A large, handwritten signature in black ink that reads "Daniel pl. Lapp".

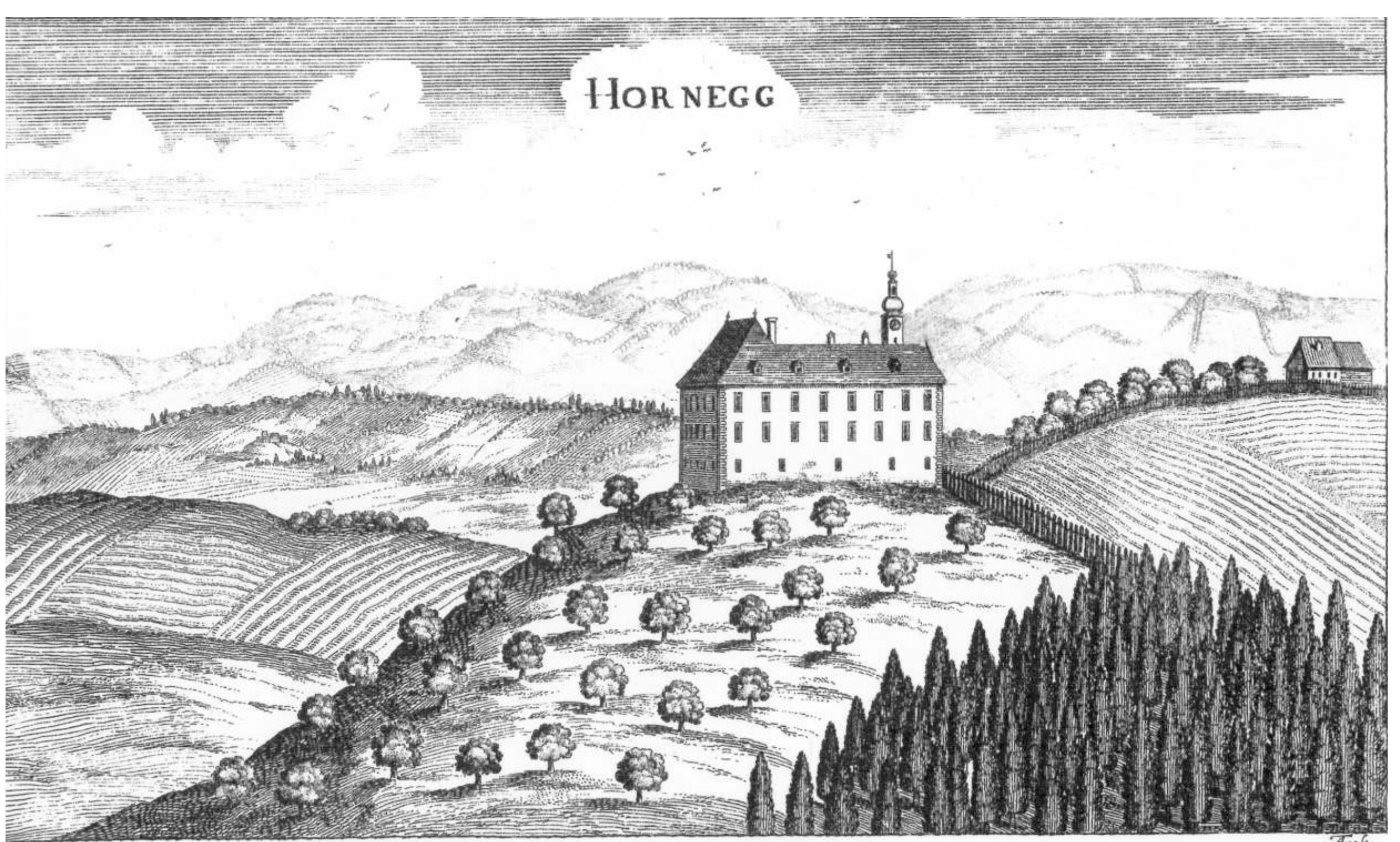
Daniel Lapp, ki se je rodil 11. maja 1836 v nemškem mestecu Ixheimu ob francoski meji, je bil eden od devetih otrok v delavski družini Lappov. Po končanem osnovnem šolanju je najprej želel postati kipar, okrog leta 1860 pa se je začel zanimati za gradbeništvo in še posebej za gradnjo železniških prog, ki so jih v tem času povsod pospešeno gradili. Skupaj z bratom Jakobom in Louisom se je povsem posvetil tej dejavnosti, še posebne uspehe pa so imeli pri gradnji predorov. V 15 letih dela si je pridobil že precejšnje premoženje in leta 1875 je v bližini Gradca kupil grad Hornegg, v mestu pa ustanovil tovarno ključavničarskih izdelkov. Leto 1880 je bilo za Daniela prelomno, ko so bratom Lapp zaupali gradnjo zahodne polovice 10 km dolgega predora na pomembni arlberški progi. Kljub velikim težavam s katerimi so se srečevali pri gradnji predora so dela končali leto dni pred rokom, za kar jih je cesar Franc Jožef odlikoval in bogato finančno nagradil ter ob tem Daniela Lappa povzdignil med dedno plemstvo.

Del listine s katero je Franc Jožef I. Daniela Lappa povzdignil med dedno plemstvo.

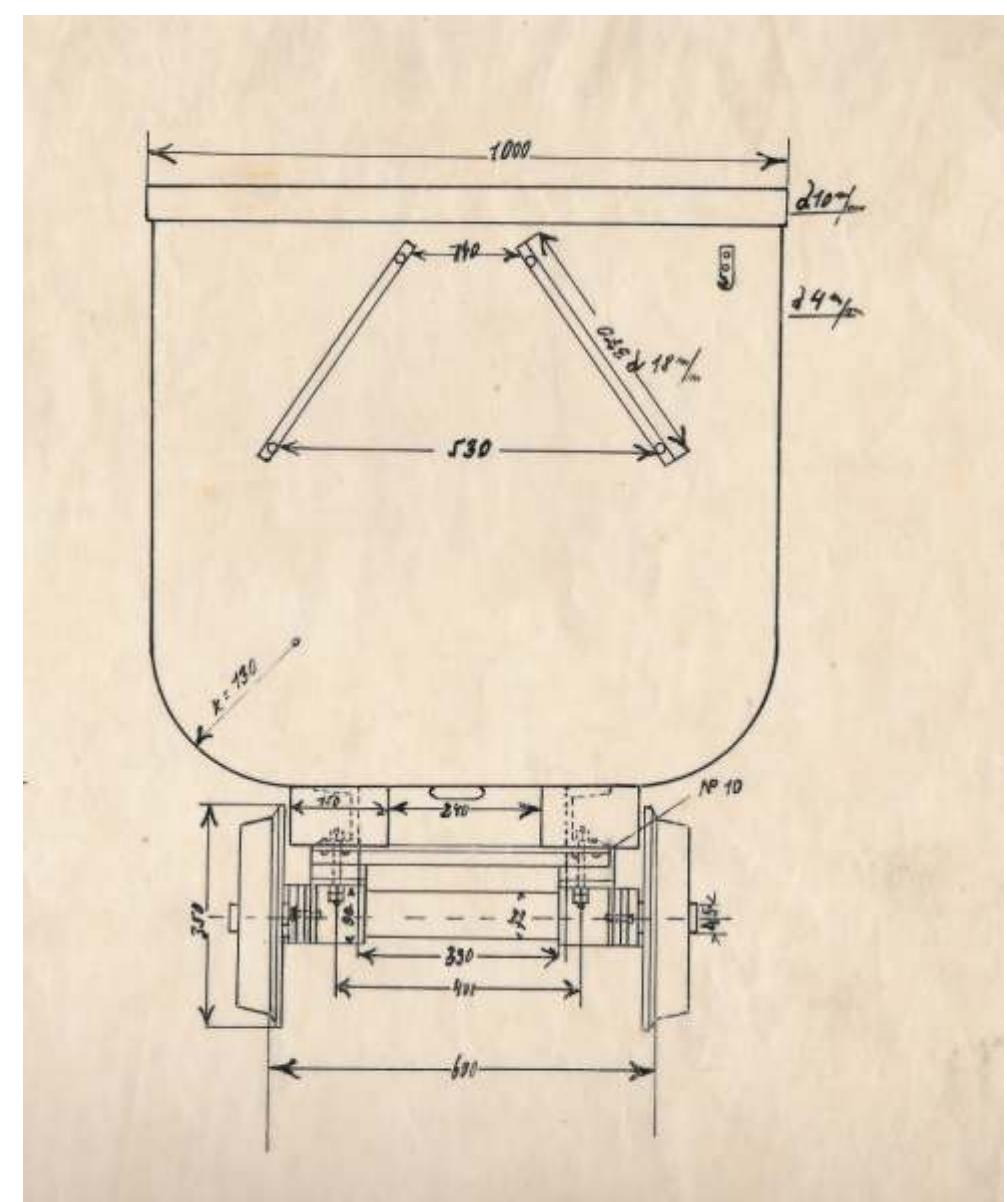
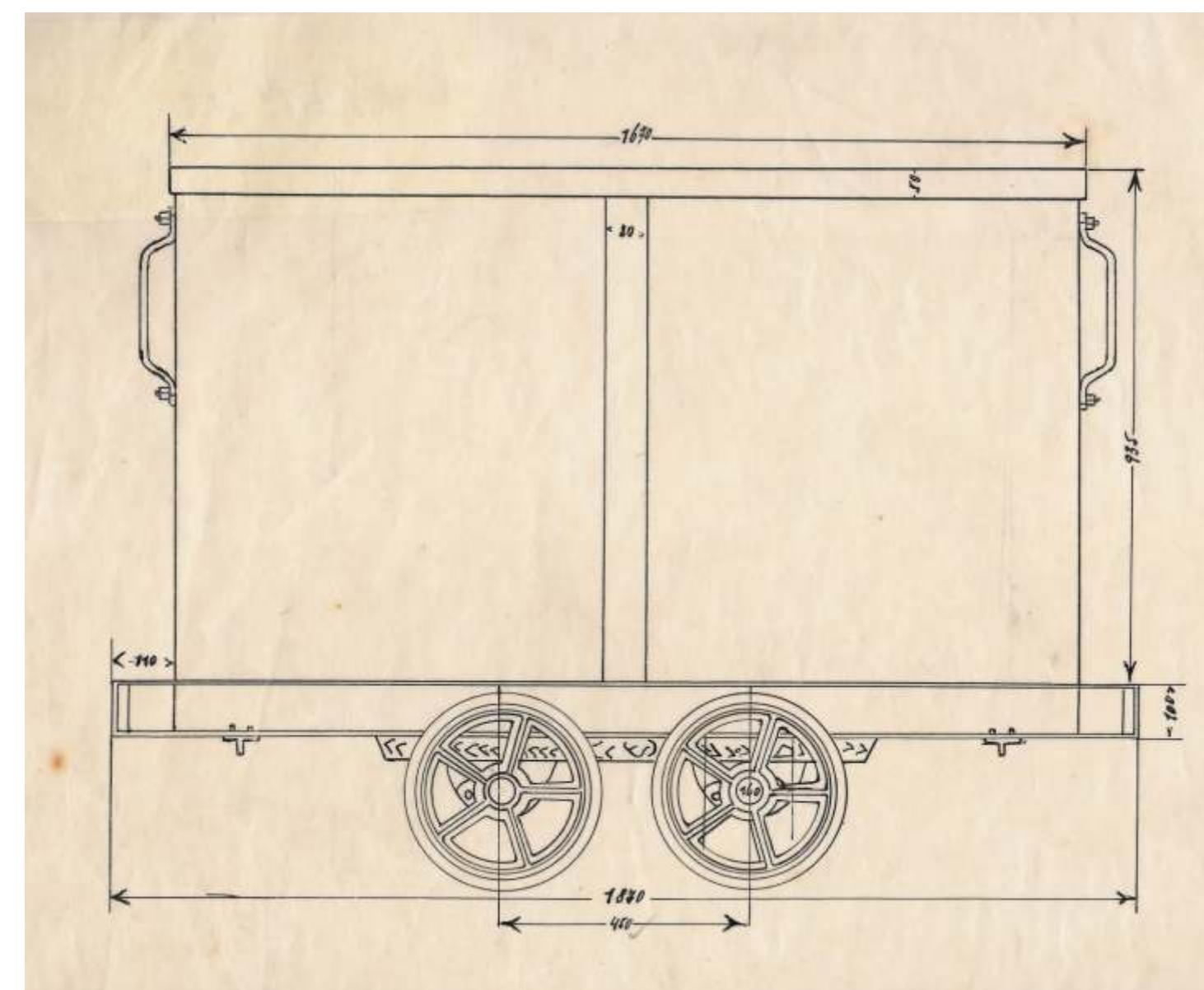
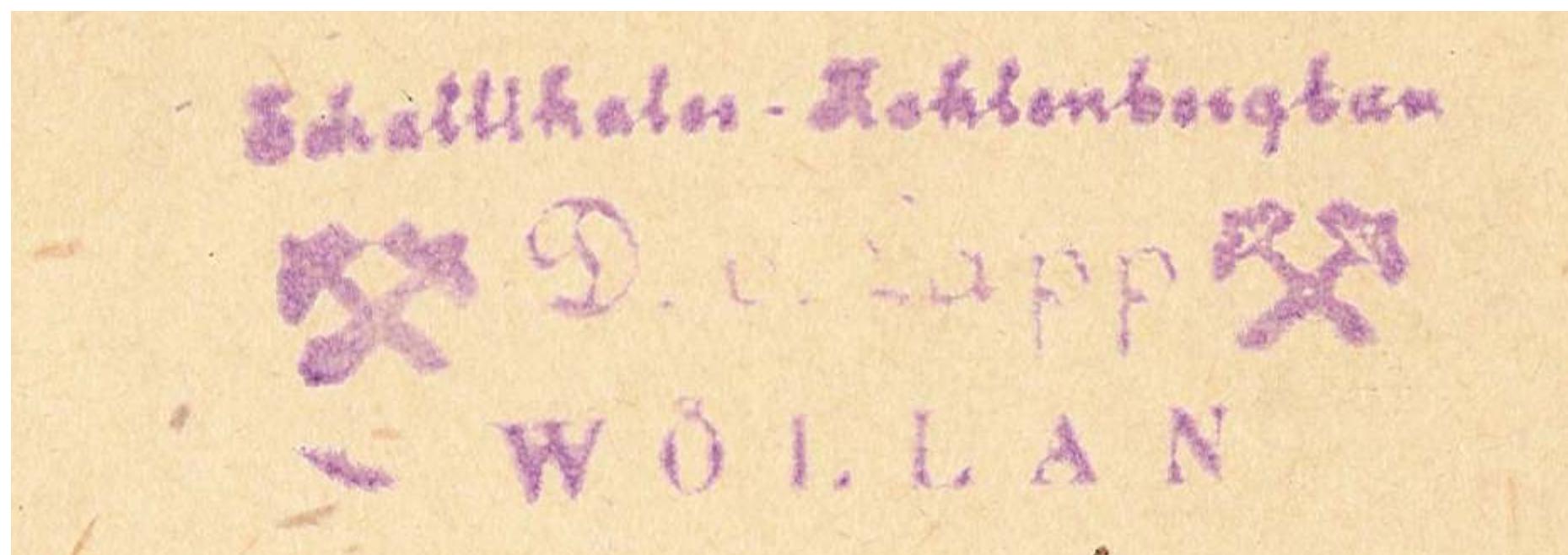
Daniel pl. Lapp v krogu svoje družine okoli leta 1897

Grad Hornegg v bližini Gradca, ki si ga je Daniel pl. Lapp izbral za svoje prvo domovanje.

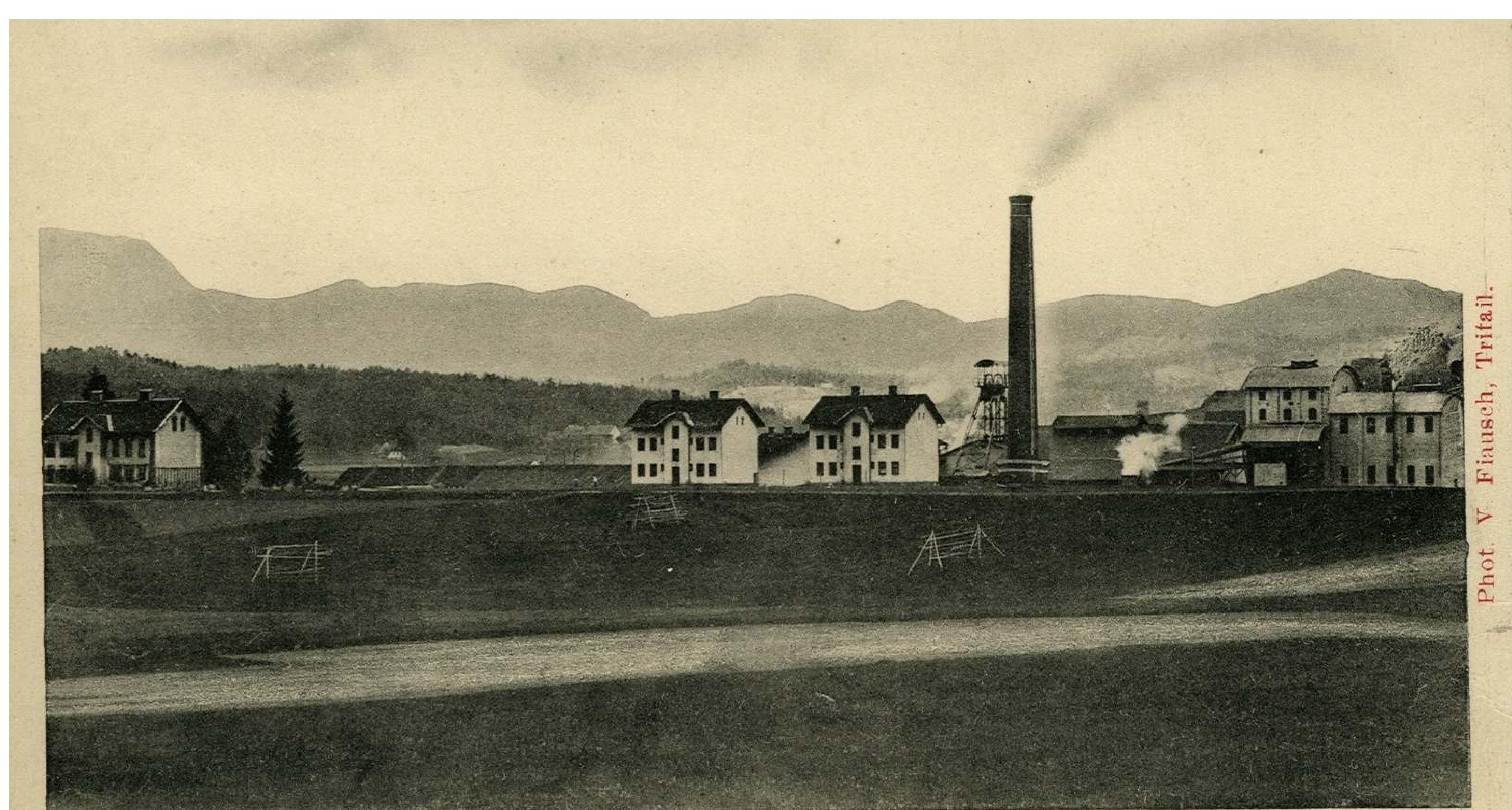
Po velikih uspehih pri gradnji železnic in predorov, se je Daniel pl. Lapp po dokončanju arlberške proge preusmeril v premogovništvo. Ocenjeval je, da bo premogovništvo v naslednjih desetletjih postalno zaradi hitrega razvoja industrije in širitev železniškega omrežja ena najbolj perspektivnih gospodarskih panog. Na Spodnjem Štajerskem je odkupil več manjših premogovnikov in aprila 1885. leta tudi premogovno posest v Šaleški dolini, ki jo je kupil od Franca Magesa, najditelja glavnega šaleškega lignitnega sloja. Od slednje si je Lapp tudi največ obetal. Še istega leta je obnovil raziskovalno vrtanje, ki ga je Mages prekinil zaradi pomanjkanja finančnih sredstev in slabega zdravja, le dve leti kasneje pa je velenjski premogovnik že začel z redno proizvodnjo. Velike težave s katerimi se je soočal premogovnik v prvih letih delovanja so Lappa prisile, da se je leta 1894 priselil v Šaleško dolino, kjer se je nato v celoti posvetil vodenju premogovnika. Z družino, ki si jo je medtem ustvaril, je živel na gradu Turn, ki je stal v neposredni bližini premogovnika.

Vendar tudi njegova prisotnost ni bistveno izboljšala težkega položaja v premogovniku. Nakopani premog se je namreč zaradi slabe kvalitete le s težavo prodajal. Od načrtovanih 300 tisoč ton lignita letno so jih za časa Lappovega življenja povprečno nakopali le 70 tisoč. Glavni vzrok nizke proizvodnje je bilo predvsem pomanjkanje kupcev velenjskega premoga. Lapp je medtem ves čas mrzlično iskal načine, kako predelati velenjski lignit, da bi postal tržno zanimiv in konkurenčen drugim vrstam premoga. V ta namen je v veliki meri financiral izgradnjo in obratovanje železniške proge Celje - Velenje, začel s proizvodnjo polkoksa in briketov iz premoga ter načrtoval izgradnjo velike toplotne elektrarne, kjer bi porabili večino nakopanega premoga, ustvarjeno električno energijo pa nato prodajali na trgu. 14. oktobra 1910 je sredi načrtov o začetku izgradnje elektrarne nenadoma in nepričakovano umrl, njegove premogovne posesti pa je nato žena Clara, potem ko je štiri leta zmanj iskala ustreznega kupca, julija leta 1914 prodala avstrijski državi, za katero so premogovniki ob začetku 1. svetovne vojne postali strateško pomembni.

Grad Turn v času, ko je v njemu prebival Daniel pl. Lapp z družino.

Wöllan. Franz Josef-Schacht.

Premogovnik Velenje v prvih desetletjih delovanja na razglednici, ki je nastala okoli leta 1900.

Daniel pl. Lapp, eden najbolj znanih avstrijskih graditeljev železnic in ugleden veleindustrialec, je v Šaleško dolino vložil velik del svojega kapitala, naložba pa mu ni prinesla dobička temveč dolgove. Njegova dejavnost, načrti in vizije v zvezi s premogovnikom so večkrat prehitevali čas in razmere, v katerih je živel. Za potrebe tedanje industrije je bilo kvalitetnejših premogov na tržišču dovolj, prav tako tudi električno omrežje še ni bilo dovolj razvijano in povezano, da bi lahko elektrarna, ki jo je načrtoval, rešila vse težave tedanjega velenjskega premogovnika. Kljub mnogim težavam in visokim stroškom pa je Lapp v Šaleški dolini vztrajal in vseskozi trdno verjal, da bo nekega dne imel velenjski lignit velik pomen za vso Dolino, deželo in tudi državo, kar se je le nekaj desetletij kasneje tudi v celoti uresničilo. V pismu rojakom iz mesteca Ixheim je že leta 1886, torej še preden je velenjski premogovnik sploh začel obratovati, zapisal:

»Moj nemirni duh hoče stalno ustvarjati nekaj novega in se trudi,
da bi svojo novo domovino osrečil z dobrinami, ki so bile doslej skrite.
Že leto in pol iščem po Spodnji Štajerski premog. Pri tem sem tam v
veliki dolini našel nahajališče lignita, katerega debelina je tako velika,
da bi mogla postati zelo velikega pomena za vso Štajersko. Toda,
uresničenje tega mi bo povzročilo še veliko skrbi in marsikateri boj.«

Daniel pl. Lapp, 1886

Daniel pl. Lapp je z ustanovitvijo premogovnika, izgradnjo delavske kolonije in bolnišnice v Pesju ter sofinanciranjem izgradnje in obratovanja železniške proge Celje - Velenje v Šaleško dolino vložil precejšen del svojega premoženja, kar pa mu ni prineslo dobička, ampak z golj dolgove.

Da se Daniel pl. Lapp ni motil o pomembnosti šaleškega premogovnega nahajališča, se je potrdilo nekaj desetletij po njegovi smrti, ko je Šaleška dolina postala najpomembnejši slovenski energetski bazen.